

Hodnotový systém súčasných českých a slovenských adolescentov pod vplyvom internetu

(výskumný zámer)

Barbora Považanová
Martin Dolejš

Katedra psychológie,
Filozofická fakulta,
Univerzita Palackého v Olomouci

Hodnotový systém

Hodnoty predstavujú uvedomelé a vytúžené tendencie utvárajúce bio-psycho-socio-duchovnú podstatu ľudského bytia. (Cakirpaloglu, 2004)

Adolescencia

Dochádza ku komplexnej premene osobnosti v somatickej, sociálnej a psychickej oblasti. (Vágnerová, 2012)

Vplyv internetu

Adolescenti sú lákani k prezentovaniu sa v lepšom svetle, dovoľia si ostrejšiu komunikáciu ako by si dovoľili v bežnom živote. (Pabian, 2018)

Abstrakt

Štúdia bude zameraná na preskúmanie hodnotového systému adolescentov s prihliadnutím na možný vplyv internetu na nich. Chce zistiť, či sa českí a slovenskí adolescenti v hodnotových systémoch odlišujú.

Hlavným cieľom štúdie preto bude zmapovanie ich hodnotových systémov a vytvorenie psychometrického nástroja na ich meranie.

Výskumný súbor budú tvoriť adolescenti vo veku od 11 do 19 rokov (N=3 300). V priebehu spracúvania štúdie budú do českého a slovenského jazyka preložené zahraničné dotazníky (napr. Ethical Value Assessment). Okrem iného vytvoríme hodnotového systému na tematiku zisťovania adolescentov. Porovnané budú výsledky výskumných súborov z Česka a Slovenska. Čiastkovým cieľom bude aj vytvorenie dôkladnej rešerše doterajších teórií a systémov hodnôt.

Ciele

Hlavné ciele :

- zistiť hodnotový systém slovenských a českých adolescentov
- zistiť, či používanie internetu má vzťah s hodnotovým systémom a aký má naň vplyv
- vytvoriť nový aktuálny systém hodnôt

Čiastkové ciele:

- screening hodnotového systému a miery používania internetu českých a slovenských adolescentov
- vytvorenie dotazníka vlastnej konštrukcie na skúmanie hodnotového systému a experimentálneho testovania
- prezentácia a publikovanie čiastkových výsledkov na odborných konferenciách a v odborných periodikách (napr. PhD Existence, Československá psychológia)
- spraviť rešerš dostupných hodnotových systémov (aj v rámci iných vedných odborov)
- vytvorenie aktuálneho systému hodnôt pri adolescentoch v Českej a Slovenskej republike a následne ich hodnotové systémy porovnať

Výskumné otázky

1. Existuje rozdiel medzi českými a slovenskými adolescentmi v ich hodnotových systémoch?
2. Existuje významný vzťah medzi hodnotovým systémom adolescentov a mierou používania internetu?

Hodnotový systém

- rešerš veľkého množstva teórií hodnotových systémov
- zatiaľ 42 teórií (18 psychológia, 11 filozofia, 3 sociológia, 10 rôzne)

Príklad teórií

- Schwartz (2016) - Teória základných ľudských hodnôt - individuálne/ kultúrne
- Jensen & Padilla - Walker (2016) - „The Three Ethics” - autonómne hodnoty/ spoločenské hodnoty/ spirituálne hodnoty

Metódy

Dotazníková batéria:
Dotazník mapovania a merania hodnotového systému
mapovanie a meranie hodnotového systému
Považanová & Dolejš, 2020

Portrait Value Questionnaire
meranie hodnotového systému
Cieciuch & Schwartz, 2012 (CZ - Hřebíčková)

Ethical Value Assessment
meranie troch etických dimenzií
Jensen & Padilla - Walker, 2015

Internet Addiction Test
meranie vzťahu voči online priestoru
Young, 1998 (CZ - Dolejš, Suchá)

Big Five Inventory
meranie päťfaktorového modelu osobnosti
Rammstedt & John, 2007 (CZ - Hřebíčková, Jelinek a kol.)

Základný a výskumný súbor

- Česká republika
- Slovenská republika
- adolescenti vo veku od 11- 19 rokov
- stratifikovaný náhodný výber
- pilotný výskum - 100 respondentov
- ostrý výskum - 2000 ČR
- 1300 SR

Malý zlomok z použitej literatúry

- Cakirpaloglu, P. (2004). Psychologie hodnot. Olomouc: Votobia
- Hřebíčková, M., Jelinek, M., Blatný, M., Brom, C., Burešová, I., Mejzlíková, T., ... Zábrodská, K. (2016). Big Five Inventory: Základní psychometrické charakteristiky české verze BFI-44 a BFI-10. Československá Psychologie, 60 (6), 567-583.
- Pabian, S., Erreygers, S., Vandebosch, H., Van Royen, K., Dare, J., Costello, L., ... Cross, D. (2018). "Arguments online, but in school we always act normal": The embeddedness of early adolescent negative peer interactions within the whole of their offline and online peer interactions. Elsevier, 86, s. 1-13.
- Padilla-Walker, L. M., Jensen, L. A. (2016). Validation of the long- and short- form of the Ethical Values Assessment (EVA): A questionnaire measuring the three ethics approach to moral psychology. International Journal of Behavioral Development. 40 (2), s. 181-192.
- Suchá, J., Dolejš, M., Pipová, H., Maierová, E., & Cakirpaloglu, P. (2019). Hraní digitálních her českými adolescenty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Schwartz, S., Cieciuch, J. (2016). Values. In D. Bartram, F. Cheung, K. Geisinger, J. Hattie, D. Ilescu, F. Leong (Eds.) International Test Commission Handbook of Testing and Assessment. Oxford: Oxford University Press.
- Vágnerová, M. (2012). Vývojová psychológia. Praha: Karolinum
- Young, K. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. Cyberpsychology and Behavior, 1(3), 237-244.